

Biskop Tor Singsaas og prostiprest Camilla Winsnes, felles bidrag til bok om gudstjenesteopplegg for psykisk utviklingshemmede:

Sølvmynten som forsvant

Luk 15.1-10

Sted: Nidarosdomen

Hvert år siden 2004 har det vært holdt en gudstjeneste i Nidarosdomen som er spesielt tilrettelagt for mennesker med utviklingshemning.

Anonsen til gudstjenesten:

Suksessen med høsttakkefest fortsetter!

Festgudstjeneste i Nidarosdomen tirsdag 14. september kl. 18.00, etterfulgt av kirkekaffe i Øysteinsalen, Erkebispesgården.

Noen av de som deltar: - Trønderbrazz – Trondheimskoret- og Henning Sommero.

Visjon: Alle mennesker, uansett funksjonsnivå, er skapt i Guds bilde og har rett til tro og behov for fellesskap, - er likeverdige og har noe å bidra med i gudstjenesten.

Om gudstjenesten

Nidaros bispedømmeråd står ansvarlig for denne årlige gudstjenesten i nært samarbeid med prester og diakoner og andre, som har boliger for mennesker med utviklingshemning i sine menigheter. Erfaringer fra arbeidet i lokalmenighetene blir anvendt i disse gudstjenestene. Konfirmanter med utviklingshemning deltar.

Gudstjenesten starter med prosesjon hvor utviklingshemmede bærer inn «Markens grøde». Å være «korsbærer» er en særlig ære, samt å få være den som ønsker alle velkommen til gudstjenesten, og takke til slutt før utgangsprosesjonen

Trønderbrazz er et janitsjarorkester bestående av medlemmer med utviklingshemning, det samme med Trondheimskoret.

En viktig intensjon med gudstjenesten i Nidarosdomen er å åpne opp dette rommet også for mennesker med utviklingshemning. Dette er en kirke som betyr svært mye for mange. Når du kommer inn her og blir gjort synlig, så gir det en egen opplevelse av å bli vist verdighet og synlig oppmerksomhet. Derfor er det og vesentlig at gudstjenesten gir stor plass for medvirkning av mennesker med ulik utviklingshemning.

Nidarosdomen har en spesiell ramme, og gir en dimensjon av storhet i alt som skjer. Vi arbeider ut fra et prinsipp om å skape et forhold mellom nærhet og distanse. Det skaper liv og dynamikk i gudstjenesten og prekenen. Nærheten skal balansere distansen og vise versa.

Noen ledd i gudstjenesten legger vekt på nærhet hvor vi møter hverandres øyne og kropper, mens andre skaper en større distanse hvor du får kontakt med de store hvelvene, de mange skulpturene og de vakre glassmaleriene.

Nærheten skapes gjennom lesning av tekster, preken, lystenning og sang og musikk, i vårt tilfelle ved Trondheimskoret og Trønderbrazz som er med fast hvert år. Distansen skapes gjennom sangen til Henning Sommero som vandrer rundt i kirka mellom søylene og i «skipene» mens han synger. Vi legger dessuten vekt på at domkantoren spiller «stor musikk

på det store Steinmeyerorgelet. Dette skaper alltid begeistring. Denne gangen var Henning Sommero også kantor.

Vi ønsker å formidle det store og vakre i katedralen, men alt blir stort og vakkert der fordi alt hører sammen og løfter hverandre fram. Alle får vise fram sitt aller vakreste slik en selv ønsker det, og makter det. Gleden, spontaniteten, og den naturlige livsutfoldelsen blir tatt på alvor under disse gudstjenestene.

Teksten og tekstene rundt

Tekstene er hentet fra Luk. 15 hvor vi møter tre lignelser som handler om Gud som leter etter de han har mistet, - og han venter i lengsel på den skal komme hjem igjen, som har gått fra ham. I Luk. 15 møter vi en av de aller mest sentrale grunnfortellingene i Bibelen om «Den bortkomne sønnen». De to lignelsene i vår tekst kan godt bli sett i lys av denne lignelsen/fortellingen, ikke minst i forståelsen av hvor dypt Gud elsker sine, og hvor grenseløs hans kjærlighet og tilgivelse er.

Luk 15,1 -10 om sauen som ble funnet igjen, og sølvmynten som ble funnet igjen.

Utgangspunktet for Jesu eksempelfortelling er fariseerne og de skriftlærde som er meget misfornøyde med at tollerne og synderne holdt seg nær Jesus for å høre ham. Da er det Jesus forteller lignelsene om sauen som ble funnet igjen, og sølvmynten som ble funnet igjen. To parallelle lignelser om å finne igjen noe dyrebart som er mistet.

Jesus anvender her inkluderende pedagogikk. En lignelse mennene kan kjenne seg igjen i, og en for kvinnene i sin hverdag.

Mennene er saueiere og gjeterne. Marken og ødemarken er deres arbeids- og tilholdssted. Når du har mistet en sau, og hva gjør du da? Du setter alt inn på å finne den. Og når du har funnet den, kaller du sammen naboer og venner og deler din glede med dem. De kjenner seg igjen i dette. Spørsmålet kan være om det var vanlig for gjeterne og saueiere å gjøre så mye for en gjenfunnet sau sin skyld? Ikke utenkelig. For en sau utgjorde en stor verdi. De visste om de fleste sauene sine enkeltvis. Det vanlige var at de hadde ikke flere sauer slik at de godt kunne vite om alle. Men Jesu fortelling overlater en iallfall ikke i tvil om at Guds glede er grenseløs når det gjelder hans reaksjon på å ha funnet igjen en av oss mennesker som er kommet bort. Vi er så dyrebare at Gud deler sin store glede med de andre.

Lignelsen om sølvmynten er mest gjenkjennelig for kvinnene? Huset og hjemmet er deres sted. Hun har ti sølvmynter. Men mister en. Hun endevender huset for å finne den. Tenner lys, feier og leter nøye til hun finner den. En sølvmynt utgjør en stor verdi. Hun setter alt inn på å finne den. Den er umistelig. Når hun finner den, inviterer hun sine nabokoner og venninner for å dele sin glede med dem over å ha funnet igjen det hun har mistet. Slik for Gud når et menneske er kommet bort. Han leter nøye helt til han finner oss.

4 forhold er felles for disse to lignelsene:

Gud leter etter hver enkelt av oss. Og han leter nøye.

Gud gleder seg over å ha funnet igjen den av oss som er kommet bort, og som han har funnet igjen. Gud viser glede.

Han deler gleden med andre. Da blir det dobbel og flerdobbel glede.

Vi mennesker er umistelige. Gud vet om oss hver enkelt.

17.mai

Tekstene fra Luk 15 på 17. mai er gode og velvalgte fordi de legger vekt på at Gud har omsorg for den enkelte, og han holder øye med oss en for en. Alle skal inn i fellesskapet. Sauen som han savnet skulle finnes og føres tilbake, likeså sølvmynten. Dette er og tekster om fellesskap. Vi mennesker er skapt inn i fellesskap. Vi er savnet hvis vi ikke er der. Det er Guds tanke med oss.

Vi mennesker utfordres til å leve ut det samme overfor hverandre. Vi er skapt til fellesskap og holder hverandres liv i mellom hendene. Gud legger merke til når noen er borte. Da begynner han å lete. Gode tekster til nasjonaldagen, når vi nå lever i et multikulturelt samfunn hvor vi i særlig grad må tenke på hvordan den enkelte skal bli tatt hånd om på tvers av tro, kultur, sed og skikk.

Nasjonaldagen skal være inkluderende. Ulik etnisitet og funksjonsevne skal respektfullt bli gitt rom. Alle skal tilhøre fellesskapet. Er noen utenfor, så utfordres vi til å lete dem opp og «løfte dem» inn. 17. mai er festdag hvor vi deler gleden over at alle skal være med i fellesskapet.

Rollespill

Utgangspunkt: Vi hadde ti sølvmynter, mistet en, og lette etter den ene som var borte.

Vi kjøpte inn ti sølvmynter(sjokolademynter). For å synliggjøre budskapet.

På forhånd hadde vi gjemt en av myntene på et "lurt" sted i kirken. Sølvmyntene vakte begeistring hos menigheten og det lå godt til rette for at menigheten også skulle engasjeres til å finne den ene mynten som vi mistet.

Vi lette hardt og lenge, men fant den ikke. Etter hvert fikk vi også menigheten til å hjelpe oss. Vi lette over stoler og under stoler, på alteret, i globen, ved døpefonten og i lommene.

Til slutt fant vi mynten og det gav oss stor lettelse. Vi gjorde et nummer ut av at den ene mynten var uendelig viktig!

Tema

Har du noen gang opplevd å bli funnet? Denne teksten handler om å lete etter noe som er viktig. Vi mennesker leter også mange ganger. Vi leter og vi blir lett etter. Vi tror at det er en viktig eksistensiell følelse det å bli funnet av noen. Det er en følelse som vi alle kan kjenne oss igjen i.

Eksempel 1

Fortelling fra barndommen.

De fleste har opplevd å krangle med familien. Spesielt gjennom oppveksten. Det er en universell opplevelse tror vi. Det er ofte mange følelser involvert og kranglene er ikke spesielt konstruktive.

En slik krangel ender ofte med at en springer inn på rommet sitt eller går ut i sinne. Gjerne smeller døra og tenker; jeg skal aldri mer komme ut til de andre igjen.

Så blir man sittende en stund også kjenner en seg ganske dum, eller lei seg eller bare helt "LOST".

Da er det deilig å oppleve at man blir funnet igjen når noen kommer og banker på døra og spør; kom ut i stua da! Det er akkurat som om man blir funnet. Hjulpet ut av en vanskelig situasjon.

Om å bli funnet

Denne teksten handler om at Gud alltid leter etter oss og ikke vil miste en eneste en av oss. Gud som elsker hvert enkelt menneske. Denne følelsen av å bli funnet, den kan vi som kirke være med å formidle. Gud lar oss ikke bli sittende igjen på rommet. Gud banker på døra og tar oss med ut i friheten!

Eksempel 2

Gud har skapt oss og elsker oss gjennom alt. Gud klarer ikke å være alene. Han må leve i fellesskap med andre. Derfor skaper han oss mennesker som han vil være sammen med. Og han vil ikke miste noen av oss. Jesus kom til jord for å lete opp hver eneste en av oss. Og han blir uendelig glad når han finner igjen den som er kommet bort.

Det er flott å vite at Gud leter etter oss når vi er kommet bort fram ham. Om ingen andre leter, så gjør iallfall Gud det.

Hva tenkte vi?

Gudstjenesten i Nidarosdomen skulle åpne opp for noe av det største og vakreste vi har av kirkerom, nettopp for å understreke storheten ved å være menneske. De som blir tatt i mot i denne kirka blir gjort store, vakre og verdifulle. Hvelvene, glassmaleriene og orgelmusikken skulle gi opplevelse av storhet og skjønnhet. Men det skulle også gi rom for nærhet og varme, ved at alle som sang, alle som spilte og sa noe på sitt vis, skulle få oppleve at det var rom for dem, og at dette rommet ble enda vakrere, større og ekte ved at deres uttrykk for formidlerglede ble tatt i mot.

De funksjonshemmedes uttrykk gjorde Nidarosdomen enda vakrere og sannere. Sangen fra Henning Sommero og Trøndrebrazz flettet seg inn i hverandre og utgjorde en vakker og sannferdig helhet.

Dette perspektivet, denne dobbeltheten, kan alle kirker og kapeller gi rom for. Alle kirker er «annerledesrommet» i grenda, bygda eller bydelen. Det er det vakreste rommet. Alle skal få oppleve at dette er rommet deres, og at de tilhører her. Det er deres andre hjem.

Hvordan opplevde vi at det fungerte?

Denne gudstjenesten har en lang tradisjon. Det er en gudstjeneste som det er knyttet forventninger til. Menigheten gleder seg til å komme til gudstjenesten.

Teksten, rollespillet og forklaringen fungerte bra. Man hadde en opplevelse av at menigheten likte å bli involvert. Det kunne man merke gjennom spontan latter og engasjement for å lete etter mynten.

Det er vanskelig å lage en preken som favner alle, men vi hadde en opplevelse av at alle fikk med seg noe.

Vi fikk dessverre ikke involvert noen i målgruppen til å være med rent konkret i rollespillet. Hvis man har muligheten til å involvere ”skuespillere” i rollespillet, så ville det heve kvaliteten på prekenen.

Litteratur:

Joel B. Green; The Gospel of Luke, Grand Rapids: Eerdmans 1997

John Nolland: Luke, tre bind, World Biblical Commentary 1989 - 1993